

Hotnews – 14 noiembrie 2011

Romania si conflictul sovieto-chinez

In contextul relatiilor problematice dintre China si URSS (1956-1971), Romania lui Gheorghiu-Dej se va plasa initial de partea rusilor. Ulterior, liderii comunisti romani vor incerca reapropierea de China, pentru a contrabalansa hegemonia sovietica. Motivul: avand o viziune economica profund stalinista (in care accentul cadea pe o industrie grea), Dej nu era de acord cu decizia CAER si a Moscovei ca Romania sa treaca la o economie preponderent agrara. Rezultatul se va materializa in "Declaratia din aprilie 1964", numita pe nedrept "Declaratia de Independenta".

- Cele "trei degete necrozate" ale lui Stalin
- Primele miscari anticomuniste de masa din Polonia si Ungaria - reactiile Romaniei si Chinei
- "Biblia" miscarii comuniste internationale
- Ruptura sovieto-chineza din 1960, survenita la Bucuresti
- "Testamentul lui Dej"
- Ceausescu si incercarile sale de a opri conflictul sovieto-chinez

Retrospectiva relatiilor Romaniei cu URSS si China, in contextul emergentei conflictului sovieto-chinez

Punctul de rascruce al relatiilor sovieto-chineze este legat de Congresul al XX-lea al PCUS (Partidul Comunist al Uniunii Sovietice), din februarie 1956.

Discursul secret al lui Hruscirov in cadrul sedintei inchise din 25 februarie si condamnarea represiunilor staliniste "au provocat o vie efervescenta in randul delegatiilor partidelor comuniste prezente la Moscova", a explicat Mihai Croitor (prof. dr. la Universitatea Babeş-Bolyai din Cluj-Napoca), in cadrul discutiei "Dej si Declaratia de Independenta din 1964. PMR intre Moscova si Beijing".

Tema a fost abordata in cadrul conferintei "Spectrele lui Dej", zilele trecute, la Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului (IICCMER).

"Acest discurs era insa un discurs partial revelator cu privire la perioada stalinista, in sensul ca releva doar acele crime ce ii vizau pe fostii membri de partid (recte Congresul al XVII-lea, cunoscut si drept "Congresul Impuscatilor"). Nu se afirma nimic despre victimele civile care cazusera prada represiunilor staliniste.

Atat delegatia PMR, cat si delegatia Partidului Comunist Chinez au primit cu reticenta acest raport secret. In martie, la o luna dupa congres, urmeaza o dezbatere cu primire la pozitia ce urma a fi adoptat de China vizavi de aceasta problema".

O prima reactie a Chinei

În oficiosul Partidului Comunist Chinez va fi publicat un articol despre experiența istorică a dictaturii proletariatului. Pe parcursul articolului spuneau că, deși a comis unele erori, Stalin trebuie considerat totuși un exponent autentic al marxism-leninismului. Liderii chinezi vor oferi chiar procentaje cu privire la acțiunile lui Stalin: 30% erau percepute ca negative, 70% erau percepute ca pozitive. Această idee cu procentajul este reluată în retorica metaforică chineză de către Mao, în timpul vizitei lui Hrușciov la Beijing (31 iulie - 3 august 1958), spunându-i acestuia: "Din cele zece degete ale lui Stalin, trei erau necrozate".

În 1958, conflictul sovieto-chinez era deja intensificat, iar una dintre cele patru întâlniri ale lui Hrușciov cu Mao s-a desfășurat în piscina liderului chinez (care era înotător olimpic). Acest fapt a creat reale dificultăți delegației sovietice, în condițiile în care a fost nevoie de identificarea unui colac imperios necesar menținerii la suprafață a liderului sovietic. Hrușciov nu știa să înoate, în timp ce Mao era un înotător înscut.

Primele miscari anticomuniste de masa din Polonia si Ungaria. Reactiile Romaniei si Chinei

Anul 1956 este marcat de evenimentele din Polonia și Ungaria: sfârșitul "Poloniei Staliniste" și Revoluția Ungară din 1956 (împotriva dictaturii bolșevice și a ocupației sovietice).

Poziția Partidului Muncitoresc Român a fost clară: PMR decisese să rămână pe pozițiile conformismului ideologic.

China a promovat însă o viziune diferită. "Evenimentele din Polonia erau percepute de către chinezi ca fiind o ilustrare a "sovinismului de mare putere" pe care URSS îl manifesta în raport cu celelalte "partide frățești".

Aceeași etichetă de "sovinism de mare putere" a fost aplicată și evenimentelor din Ungaria. Însă pe măsură ce revoluția prindea avans (29-31 octombrie 1956), liderii de la Beijing își vor schimba opțiunea și vor milita pentru intervenția militară în Ungaria".

"Biblia" miscarii comuniste internationale

În 1957, vor fi convocate la Moscova partidele comuniste și muncitorești, sub pretextul aniversării a 40 de ani de la Revoluția din octombrie 1917. "În realitate, Hrușciov convocase consfătuirea în cauză tocmai pentru a reafirma primatul ideologic al Kremlinului, serios afectat de pe urma evenimentelor din 1956.

Pe parcursul acestei consfătuiri se va elabora o declarație cu privire la principiile comuniste internaționale: ea cuprindea principii, era un fel de "Biblie" a mișcării comuniste internaționale. Orice deviere de la aceste principii fiind socotită ca "sciziune".

Elaborarea acestei "Biblie" nu a fost realizata intr-o maniera atat de usoara pe cat preconizasera sovieticii. Un exemplu in acest sens fiind problema trecerii de la capitalism la socialism.

"O data cu afirmarea doctrinei coexistentei pasnice, Hruscirov spunea ca daca Lenin ar fi trait intr-o perioada a armelor nucleare, nu ar mai fi propovaduit revolutia prin violenta. Prin urmare, revolutia (trecerea de la capitalism la socialism) urma a se realiza pe cale pasnica, prin obtinerea de catre comunistii din statele occidentale, pe calea alegerilor libere, a majoritatii parlamentare si implicit instaurarea unei dictaturi a proletariatului.

Chinezii se vor opune acestei chestiuni, sugerand ca istoria nu crease inca un precedent de aceasta anvergura. Ceea ce era adevarat (in perioada interbelica, doar in Cehoslovacia Partidul Comunist isi revendicase pe calea alegerilor libere doar 10 procente). Mao, care era prezent la Moscova, va reitiera si calea violenta a revolutiei".

Revolutia violenta ii era foarte draga lui Mao: inca din martie 1927, afirmase ca revolutia nu este precum o cina de partid, nu este precum scrierea unui eseu, nu este precum pictarea unui tablou. Revolutia este o insurectie, este un act de insurenta prin care o clasa inlatura pe cealalta.

Cum s-a rezolvat aceasta problema: alaturi de calea pasnica a fost introdusa o cale violenta, afirmandu-se ca "leninismul ne invata si experienta confirma faptul ca aceste clase asupritoare nu renunta de bunavoie la putere".

Ruptura sovieto-chineza din 1960, la Bucuresti

"In 1958-1959, relatiile sino-sovietice intra pe un trend descendent, iar intre 20 si 28 iunie 1960, la Bucuresti, conflictul sovieto-chinez marcheaza un punct de rascruce. Se desfasura Congresul al III-lea al PMR. Congresul in cauza este relevant in sensul in care dovedeste atasamentul lui Dej fata o viziune economica profund stalinista: accentul pe o industrie grea.

In cadrul Congresului, pentru trei zile este organizata o consfatuire a partidelor comuniste si muncitoresti, la solicitarea Kremlinului. Delegatia chineza este profund atacata din perspectiva deviatiiilor ideologice pe care le promova. Dej se alatura corului contestatarilor condusi de Hruscirov. Ulterior, la 2 august 1960, trimite si o scrisoare acida catre Comitetul Central al Partidului Comunist Chinez, sanctionand atitudinea delegatiei chineze prezente la Bucuresti.

In noiembrie este organizata o alta consfatuire a partidelor comuniste si muncitoresti: divergentele sovieto-chineze ideologice apar din nou, dar mult mai diversificate.

In 1961, in cadrul Congresului al XXII-lea al PCUS, o data cu "excomunicarea" albaneza, relatiile dintre cele doua state sunt aproape inexistente din punct de vedere ideologic".

O ultima pozitie a PMR surprinde din nou conformismul ideologic: in scrisoarea din 3 martie 1962 transmisa Beijingului, liderii PMR recurgeau la "un aspru rechizitoriu asupra

comportamentul delegatiei chineze in cadrul sesiunii Consiliului Pacii de la Stockholm, din decembrie 1961".

Dej si opozitia fata de planurile Moscovei

"In 6-7 iunie 1962, in cadrul consfatuirii statelor membre de CAER de la Moscova, se elimina acea idee a specializarii pe ramuri de productie in interiorul lagarului socialist. Dej, fiind exponentul viziunii economice staliniste si asumandu-si industrializarea masiva a Romaniei, se va opune acestui plan, in virtutea caruia Romania urma a avea o economie preponderent agrara.

Cum contracareaza Dej aceste planuri economice sovietice? Printr-o contrabalansare a hegemoniei sovietice cu o apropiere romano-chineza. Doar ca intampina o problema majora. Incepand cu 1960, relatiile romano-chineze se racisera consistent".

Apropierea de China

"Prima miscare la care va recurge Dej este "diplomatia dezangajarii": in toate luarile de pozitie publice nu va mai condamna scizionismul chinez si va milita pentru impacarea celor doua tabere. Tactica in cauza nu a avut raspuns din partea Chinei, relatiile ramanand mai departe destul de scazute.

Il va insarcina pe Corneliu Manescu (Ministrul Afacerilor Externe), la 16 mai 1963, sa-l convoace pe ambasadorul chinez si sa ii aduca acestuia la cunostinta scopurile de "denaturare" a CAER-ului de catre sovietici. Ambasadorul chinez transmite Beijingului nota optica promovata de catre factorii decizionali de la Bucuresti fara prea multe schimbari. Din nou Beijingul nu reactioneaza.

Disponem de discutia dintre Corneliu Manescu si ambasadorul chinez, in Arhivele Nationale, datorita faptului ca a fost inregistrata de Securitate pe o banda de magnetofon, la sfarsit fiind mentionat faptul ca singurul constient de aceasta inregistrare era doar Manescu (nu si ambasadorul chinez).

Prin urmare, Dej recurge la o intalnire secreta, cunoscuta doar lui Dej si lui Bodnaras. La 12 decembrie 1963, la Snagov, se intalneste cu ambasadorul chinez si ii expune acestuia faptul ca PMR-ul si-a reconfigurat pozitia in interiorul lagarului comunist, spune ca nu mai trebuie sa urmam bagheta Moscovei si ca vrem contacte directe si la nivel inalt cu China.

Bodnaras va sugera intalnirea de urgenta intre delegatiile PMR si PCC (Partidul Comunist Chinez), doar ca aceasta intalnire nu putea fi organizata intempestiv, ci, pentru a nu starni suspiciunile sovieticilor, trebuiau adoptate anumite rute ocolitoare.

Bodnaras spunea: "noi trimitem o delegatie in Coreea, care trece prin Vietnam, prin Birmania, iar la intoarcere se opreste si la Beijing. Nu e nimic suspicios in aceasta chestiune. Suspicios ar fi

daca ne-am duce direct la Beijing. Sau o delegatie chineza, care viziteaza europa centrala si rasariteana, iar la intoarcere se opreste in Romania". De data aceasta, Beijingul va raspunde propunerii Romaniei.

La 24 ianuarie 1964, presedintele Republicii Populare Chineze (Liu Shao-Tsi) se intalneste cu ambasadorul nostru (Dumitru Gheorghiu).

S-a vorbit mult in istoriografia romaneasca despre medierea conflictului sovieto-chinez. Aceasta mediere nu a existat! In fapt, liderul PMR a profitat de aceasta oportunitate a medierii conflictului pentru a trimite delegatia PMR la Beijing fara a mai fi nevoie sa recurga la rute ocolitoare. Delegatia romana va vizita Beijingul, Beijingul va lua cunostinta de noua reorientare a factorilor decizionali de la Bucuresti. La solicitarea lui Hrusciiov, Romania va adresa si un apel de incetare a polemicilor la 25 martie 1964, fara nici un rezultat.

In acest context, este elaborata declaratia din aprilie 1964. PMR-ul pozeaza in actorul moral, care respecta preceptele declaratiilor de la Moscova (din noiembrie 1957, respectiv noiembrie 1960) si care beneficiaza de un prestigiu imens de pe urma incercarii de mediere a conflictului sovieto-chinez".

Ceausescu si incercarile sale de a opri conflictul sovieto-chinez

Pe parcursul discutiilor chineze din martie 1964, s-au si facut apeluri pentru incetarea polemicii, cel mai vocal fiind Nicolae Ceausescu.

Ceausescu nu s-a "lecutit" nici in 1971, prin vizita sa din 1-9 iunie, cand iarasi solicita acestui conflict sovieto-chinez. Mao ii va raspunde ca "intai a venit Kosaghin si mi-a solicitat sa incetam acest conflict si i-am spus ca din cei 10 mii de ani cat va dura acest conflict tai o mie de ani. Apoi ati venit dumneavoastra, mi-ati spus sa incetez conflictul sovieto-chinez, mai tai o mie de ani. Raman opt mii de ani - din acestia nu mai tai nimic". In opinia lui Mao, conflictul se intindea pe o perioada nedeterminata.

"Aceste apeluri inspre mediere au fost lansate strictamente de catre Ceausescu, iar in ceea ce-l priveste pe Dej, el nu a nutrit niciodata convingerea potrivit careia aceasta polemica sovieto-chineza putea fi vreodata incheiata. Scopul sau era o redimensionare a relatiilor romano-chineze, printr-o tentativa de contrabalansare a unei potentiale hegemonii sovietice in cadrul CAER, in problema specializarii".

Declaratia de independenta politica a Romaniei fata de Moscova ("Testamentul lui Dej")

Cunoscuta si sub titulatura de "Testamentul lui Dej", "Declaratia din aprilie 1964" este numita pe nedrept "Declaratia de Independenta".

"Singura chestiune "disidenta" prezenta in declaratie este expunerea divergentelor economice romano-sovietice din cadrul CAER, inasa trebuie spus ca factorii decizionali de la Bucuresti nu respingeau problema specializarii in cadrul CAER".

Liderii romani spuneau, preluand ideile lui Lenin, ca aceasta specializare trebuie sa se realizeze doar cand reproductia mondiala va fi pe deplin savarsita. "Adica era plasata intr-o vreme ce va sa vie, intr-o vreme in care probabil ei insisi nu credeau.

Aceasta perioada ce survine dupa 1962-1963 a fost etichetata drept o etapa a comunismului national. Nimic mai gresit!" Dej era exponentul unei viziuni economice de sorginte stalinista (respectiv al unei industrializari cu accent pe dezvoltarea industriei grele), astfel ca perioada trebuie privita ca una stalinista, dar de factura nationala (prin procesul de impacare cu trecutul, pe care Dej il lanseaza inclusiv in august 1964, prin intermediul cunoscutei amnistii).

http://life.hotnews.ro/stiri-prin_oras-10691262-romania-conflictul-sovieto-chinez.htm